

Voorwoord voorzitter

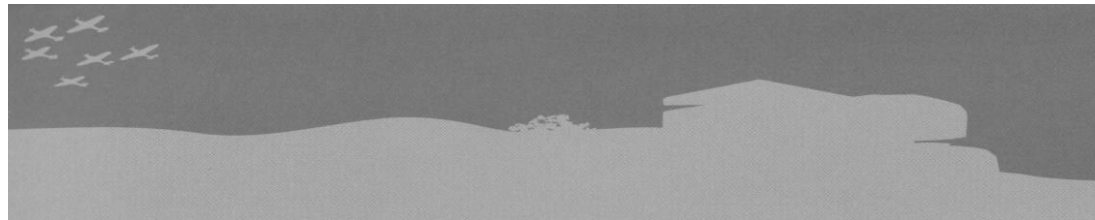
Het jaar 2019 was voor het bestuur van de stichting in alle opzichten wederom een druk jaar.

De naam *Stichting Vleermuisbunker Wassenaar* is inmiddels te beperkt gebleken; de vlag dekt maar een deel van de lading. Bovendien legt de naam te veel nadruk op de vleermuis, terwijl in de werkzaamheden van de stichting dit zoogdier een ondergeschikte rol speelt. Ook speelt de stichting een rol bij meer bunkers en bunkercomplexen in de regio. Om deze redenen heeft het bestuur besloten om tot een naamswijziging over te gaan. De nieuwe naam is:

Stichting Bunkers in Wassenaar

Deze wijziging is met ingang van november 2019 doorgevoerd. Ook is een nieuw logo geïntroduceerd:

**Stichting
Bunkers
In
Wassenaar**

De statuten van de stichting hadden al een ruimere reikwijdte dan alleen de vleermuisbunker zodat deze niet aangepast hoefden te worden.

VLEERMUISBUNKER

Dit project is, op de afsluiting van de Tobruk na (voorzien voor het voorjaar van 2020), vrijwel afgerond. De reacties van de bezoekers op de nieuwe borden en de projecties zijn zeer enthousiast. Ook het aantal bezoekers vertoont een stijgende lijn. Voor het komende seizoen is er een aantal veranderingen in de openingstijden voorzien. Hierdoor kunnen er nog meer mensen het complex bezoeken. Hierover kunt u binnenkort in de “nieuws” rubriek op onze website meer lezen.

RIJKSDORP

Het complex Rijksdorp is na de asbestsanering in juli weer opengegaan. Ook is er toen begonnen met het opknappen van het complex. Dit zal medio 2020 afgerond zijn. Gelukkig heeft ook hier het aantal bezoekers een flinke stijging laten zien. Voor 2020 staat er een aantal veranderingen ten aanzien van de rondleidingen op het programma. Ook hierover kunt u binnenkort in de “nieuws” rubriek op onze website meer lezen.

Schakelbunker Rust en Vreugdlaan

Op verzoek van de gemeente Wassenaar heeft de stichting geadviseerd over het openstellen van de Schakelbunker aan de Rust en Vreugdlaan voor bezichtigingen. Het advies van de stichting is, onder voorwaarden, positief. De gemeente Wassenaar moet daarover nog een besluit nemen.

Ruud Ruis, voorzitter

1. Het bestuur

Het bestuur kwam in het verslagjaar viermaal bijeen.

Het bestuur stelde het Jaarverslag 2018 en de Jaarrekening 2018 vast en verleende de penningmeester décharge onder dankzegging voor zijn inzet. Het blijkt dat aan alle financiële verplichtingen is voldaan en dat de stichting 2018 met een positief saldo afsloot.

Het bestuur besloot in 2018 om de bredere doelstelling in de naamgeving van de stichting formeel tot uiting te laten komen. Per 1 april 2019 werd een nieuw briefhoofd in gebruik genomen. De naam van de Stichting werd gewijzigd in *Stichting Bunkers in Wassenaar*. Op 27 november 2019 werd door de notaris de wijziging van de statuten gepasseerd; de enige wijziging betrof de naam. Op 2 december 2019 werd deze naam door de Kamer van Koophandel ingeschreven.

De aandacht van het bestuur richtte zich in het bijzonder op continuïteit. Naast de statutair vastgestelde eerste taak *'het behoud en herstel van de vleermuisbunker aan de Wassenaarse Slag'* strekt de aandacht zich ook uit tot de tweede taak *'het bevorderen van het behoud en herstel van de Atlantikwall en haar onderdelen in Wassenaar en de regio daaromheen'*. Het project 'Rijksdorp (zie verder in dit jaarverslag) is daar een gevolg van. De ontwikkelingen rond de Seyss-Inquartbunker te Wassenaar worden nauwlettend gevolgd. De ambitie is om een kennisbank en informatiemakelaar te zijn ten dienste van Staatsbosbeheer en de (vrijwillige) gidsen.

2. De samenstelling van het bestuur

Per 1 juli 2019 beëindigde Peter Sluimer op zijn verzoek het bestuurslidmaatschap, hij is per 1 augustus opgevolgd door Cor Slotboom. Secretaris Kees Neisingh kondigde aan per 1 januari 2020 zijn functie als secretaris te willen overdragen. Het bestuur benoemde in de vergadering van 17 oktober 2019 Cor Slotboom, et ingang van 1 januari 2020 tot secretaris van de stichting.

Samenstelling op 31 december 2019:

Ruud Ruis, voorzitter

Kees Neisingh, secretaris

Joop Krassenburg, penningmeester

Willem Marchée, lid, tevens Technisch Adviseur

Cor Slotboom

Samenstelling op 1 januari 2020:

Ruud Ruis, voorzitter
Cor Slotboom, secretaris
Joop Krassenburg, penningmeester
Willem Marchée, lid, tevens Technisch Adviseur
Kees Neisingh, lid

3. Publiciteit

Vele malen is er in de lokale kranten aandacht gegeven aan de opening van de Vleermuisbunker en Rijksdorp. Dankzij deze berichten hebben veel mensen de weg naar de bunker weten te vinden.

Ook dit jaar zijn er weer speciale artikelen in het Leids Dagblad verschenen. Dit in verband met de serie over de koude oorlog. De stichting is dankbaar voor de medewerking van de kranten in 2019 en hoopt voor 2020 weer op dezelfde samenwerking.

4. Website

De bouw van de nieuwe website is in 2019 afgerond. Er werd gewisseld van Webhost. Vrijwilliger Peter Lokker leverde een grote bijdrage aan de transformatie van de door hem vanaf het begin opgezette website.

De Koninklijke Bibliotheek heeft bericht dat zij de website van de stichting gaan archiveren. Het bestuur heeft daar geen bezwaar tegen.

De website biedt algemene informatie over de vleermuisbunker en het bunkercomplex Rijksdorp, inclusief de mogelijkheden van bezoek en groepsbezoek; voor boekingen wordt verwezen naar de website van Staatsbosbeheer. Ook worden links naar andere bunkermusea, enz. in de regio getoond. Dit blijkt niet overal in omgekeerde richting het geval te zijn. Er zal op worden aangedrongen ook links naar onze stichting te plaatsen.

Voor 2020 staat nog een aantal uitbreidingen van de website op het programma, we zullen ook aandacht besteden aan andere bunkers in Wassenaar.

5. Bezoek

De Bunker dag werd gehouden op 25 mei. Op die dag was de Vleermuisbunker open voor een kort, begeleid kennismakingsbezoek. Op 8 september 2019 werd in het kader van Open Monumentendag het complex Rijksdorp opengesteld voor een kort, begeleid kennismakingsbezoek.

Voor de stichting was het een mooi seizoen. De bezoekersaantallen waren prima. Er komen aanvragen voor (groeps-)bezoek binnen via de website van de stichting. De stichting speelde een coördinerende rol bij ontvangen aanvragen voor bijzondere bezoeken.

Door de latere opening van Rijksdorp waren de bezoeken van scholieren dit jaar in de Vleermuisbunker. Deze bezoeken vinden traditioneel in juni plaats. Ondanks de latere opening van Rijksdorp is het totaal aantal bezoekers voor de beide complexen uitgekomen rond de 1250. Opmerkelijk is dat het aantal buitenlandse bezoekers toeneemt.

6. Rijksdorp

Vanwege onveilige situaties moesten de rondleidingen in het bunkercomplex Rijksdorp in 2016 en 2017 worden ingeperkt en vanwege mogelijke asbest in 2018 zelfs geheel worden beëindigd. Mede naar aanleiding van acties van de stichting heeft een asbestinventarisatie plaatsgevonden, gevolgd door een zgn. 'veegtest'. Op basis van deze rapportage werd het asbest in opdracht van Staatsbosbeheer voor het overgrote deel verwijderd en voor een zeer klein gedeelte geïmmobiliseerd. Het complex kon vanaf 1 juni 2019 weer bezocht worden. Staatsbosbeheer heeft zijn rol als 'werkgever' van de vrijwilligers-gidsen na het aantreffen van asbest opgepakt en betrokkenen hierover geïnformeerd.

Een door de Provincie Zuid-Holland in het kader van de Erfgoedlijn Atlantikwall gefinancierde onderzoeksopdracht resulteerde in twee rapporten:
- *Cultuurhistorische duiding Rijksdorp, Wassenaar*, door Joost van der Linden, februari 2017; en
- *Bouwkundige inspectie Bunkercomplex "Rijksdorp"* door Bureau Wiegel, maart 2017.

Op basis van laatstgenoemd rapport heeft de stichting in 2018 in het kader van de Erfgoedlijn Atlantikwall subsidie toegezegd gekregen van de Provincie Zuid-Holland voor Beschermings- en Veiligheidsvoorzieningen bunkercomplex Rijksdorp. Met de werkzaamheden, in het bijzonder de lichtplannen, is in 2018 begonnen, maar de werkzaamheden werden gestaakt in afwachting van de asbestsanering. In de tweede helft van 2019 zijn er diverse elementen van het plan alsnog uitgevoerd. Zo zijn alle risicovolle elektriciteitsleidingen verwijderd, is er op bescheiden schaal verlichting aangebracht. Vanuit de ervaringen van de gidsen zijn nog enkele aanvullende wensen toegevoegd aan het programma.

Met de projectleiding van Staatsbosbeheer werd intensief overlegd. Bij de subsidiegever, de Provincie Zuid-Holland, was er alle begrip voor deze 'overmacht situatie'. De toegezegde subsidiebedragen bleven bestemd voor de voorgenomen maatregelen. Naar verwachting zullen de gelden in 2020 ten volle voor het beoogde doel kunnen worden besteed.

Een proef werd gedaan met een gecombineerde natuurhistorische- en cultuurhistorische excursie. Boswachter Joël Haasnoot en vrijwilliger Peter Sluimer wisselden de thema's 'flora en fauna af met het militaire gebruik van Rijksdorp. Zowel de bezoekers als de inleiders waren enthousiast.

7. Bunker Experience

Het in opdracht van Staatsbosbeheer door Erik Rumpff in 2017 opgestelde Plan van Aanpak kwam in het verslagjaar verder tot uitvoering. Via het Staatsbosbeheer-Dunea Fonds is € 50.000 beschikbaar gesteld. Op de aanvragen van de stichting werd positief beslist door het Prins Bernhard Cultuurfonds, het Fonds 1818, de Van der Mandele Stichting en de Juriaanse Stichting. De gefaseerde invoering van het plan leidde tot het plaatsen van borden nabij de rotonde Wassenaarse Slag en in het bunkercomplex. Van de educatieve film 'De verborgen grens' is een verkorte versie gemaakt. Er is een eigen film gemaakt van rustende Duitse soldaten, beamers zijn aangeschaft en met handbeamers kunnen vliegende vleermuizen in de donkere ruimtes worden geprojecteerd.

De stichting sloot met Staatsbosbeheer een gebruiksovereenkomst over apparatuur. Deze is door de stichting uit ontvangen subsidies verkregen en blijft eigendom van de stichting.

Ook voor Rijksdorp zijn in het verslagjaar activiteiten geweest in het kader van experience. Zo is met behulp van materiedeskundigen een lijst opgesteld van artikelen, die de gidsen kunnen gebruiken in interactie met het jonge of oudere bezoekers rond het thema Koude Oorlog. De

meeste artikelen zijn in 2018 aangeschaft en in kisten beschikbaar. De gidsen kunnen naar keuze hiervan gebruik maken ter illustratie bij de rondleiding. De stichting ontving een ruimhartige aanvullende schenking van materiaal dat eveneens gebruikt kan worden.

Nog niet tot realisatie kon komen het afsluitbaar maken van Tobruk D21 van het complex Vleermuisbunker. De Provincie Zuid-Holland heeft € 20.000 toegezegd voor de afsluiting van deze Tobruk. Het ontwerp is goedgekeurd en de omgevingsvergunning werd verleend.

Er werden borden ter toelichting bij de Tobruk geplaatst. Ook werden panelen over de Franse commando's aangemaakt en geplaatst beneden in de waarnemingsbunker (D19).

De handbeamers blijken breder inzetbaar. Er kunnen foto's op worden gezet, die overal kunnen worden geprojecteerd, zowel in de Vleermuisbunker als in Rijksdorp. Het bestand handbeamers werd uitgebreid.

Subsidie werd toegezegd door de volgende fondsen, voor een verantwoording zie de financiële paragraaf.

- a. Fonds 1818, € 10.000
- b. Kattendijke/Drucker Stichting, € 500
- c. Van der Mandela Stichting, € 2.500
- d. Prins Bernard Cultuurfonds, € 5.000
- e. Jurriaanse Stichting (Volkskracht), € 5.000

8. Schakelpost Rust en Vreugdlaan

De Gemeente Wassenaar kreeg de beschikking over een Koude Oorlog schakelpost aan de Rust en Vreugdlaan. Op verzoek van de gemeente werd deze onderzocht en werd door de stichting advies uitgebracht over de zeer beperkte mogelijkheden tot bezoek. De stichting verklaarde zich bereid een rol daarbij te spelen.

Wat betreft de financiën van de Stichting kenmerkte ook dit jaar zich vooral door de ontvangst en uitbetaling van een aantal aangevraagde subsidies.

Het saldo zal in dit jaar geleidelijk overgemaakt worden naar de partij(en), voornamelijk SBB, die de werkzaamheden rond de diverse projecten, waarvoor de subsidies werden aangevraagd, zullen verrichten.

De bedragen in de balans en begroting spreken verder voor zich.

BALANS

Er waren aan het eind van de verslagperiode geen uitstaande rekeningen of ongeïnde vorderingen. Per 31 december resulteerde op de balans een batig saldo van € 32.535

Joop Krassenburg,
Penningmeester